

**Transpozice směrnice o
porovnatelnosti poplatků
souvisejících s platebními
účty, změně účtu a
přístupu k platebním
účetům se základními
prvky**

KONZULTAČNÍ MATERIÁL

odbor Finanční trhy II; oddělení Platební služby a tržní infrastruktura

Upozornění: Závěry formulované v tomto konzultačním materiálu představují dílčí přístupy, které lze zaujmout; přijatý právní předpis nemusí tyto závěry odrážet.

OBSAH

Účel konzultačního materiálu	2
Konzultační otázky	4
Kapitola I. – Předmět, oblast působnosti a definice.....	4
Článek 1 – Předmět a oblast působnosti	4
Kapitola II. – Porovnatelnost poplatků spojených s platebními účty.....	8
Článek 7 – Srovnávací internetové stránky.....	11
Kapitola III. – Změna účtu	14
Článek 10 – Služba změny účtu	14
Kapitola IV. – Přístup k platebním účtům.....	20
Článek 16 – Právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky	20
Článek 17 – Vlastnosti platebního účtu se základními prvky	24
Článek 18 – Související poplatky.....	26
Kapitola V. – Příslušné orgány a alternativní řešení sporů	32
Článek 25 – Bezplatný přístup k základnímu platebnímu účtu	32
Zkratky.....	33
Pojmy	34

Účel konzultačního materiálu

Cílem konzultačního materiálu je oslovení odborné i širší veřejnosti v souvislosti s některými otázkami vyplývajícími z povinnosti členských států transponovat směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (dále též „Směrnice“). Směrnice byla dne 23. července 2014 publikována v Úředním věstníku Evropské Unie a její transpozice do právních řádů členských států by měla vést k posílení harmonizace právního prostředí v oblasti retailového bankovníctví. Vzhledem k různým úrovním rozvinutosti finančních trhů jednotlivých členských států a různým nárokům spotřebitelů na finanční trh nebylo možné přijmout jednoznačná řešení ve všech dotčených otázkách. Členskými státům je proto svěřena pravomoc v takových otázkách rozhodnout a zvolit nejvhodnější možné řešení odpovídající národním podmínkám.

1.1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

Ve svém nejširším pojetí má Směrnice vést k zajištění dostupnosti základních platebních služeb spotřebitelům, zvýšení transparentnosti informací poskytovaných při zajišťování platebních služeb a umožnění jejich vzájemné srovnatelnosti. Dalším hlavním cílem Směrnice je posílit utváření jednotného trhu a podpořit jeho hladké fungování tak, aby bylo spotřebitelům umožněno čerpat jeho výhod.

V Kapitole I. Směrnice je vymezen předmět, oblast působnosti a související definice. V Kapitole II. je zavedena povinnost poskytovatelů platebních služeb uvádět některé informace související s poskytováním platebních služeb standardizovaným způsobem, což by mělo vést k vyšší transparentnosti a snazší porovnatelnosti těchto informací napříč celým trhem. Zároveň je v této kapitole zavedena povinnost členských států zabezpečit bezplatný přístup k internetovým stránkám porovnávajícím poplatky za poskytování vybraných platebních služeb. Kapitola III. Směrnice upravuje povinnosti poskytovatelů platebních služeb a postup při zabezpečování služby změny účtu, která má usnadnit spotřebitelům změnu platebního účtu, a to jak pro případ změny v rámci téhož poskytovatele platebních služeb, tak mezi rozdílnými poskytovateli platebních služeb navzájem. V Kapitole IV. Směrnice je upraveno právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky (dále též „základní platební účet“). Na základě tohoto práva si spotřebitelé

budou moci otevřít a používat základní platební účet u jakéhokoli poskytovatele platebních služeb na území Evropské unie.

1.2. Existující právní stav

Vzhledem k tomu, že současná česká právní úprava není v souladu se všemi požadavky kladenými Směrnicí, bude nezbytné, aby stanovy obsažené ve Směrnici byly upraveny příslušným právním předpisem a zahrnuty do českého právního řádu. Lze očekávat, že ustanovení Směrnice budou transponována zejména prostřednictvím novely zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Některé diskrece budou zřejmě upraveny formou prováděcího předpisu.

1.3. Proces transpozice Směrnice

Lze konstatovat, že transpoziční proces nyní probíhá na několika úrovních.

Standardizovaná terminologie služeb spojených s platebním účtem vznikne následujícím způsobem. Do března 2015 vydá Evropský orgán pro bankovníctví (European Banking Authority, dále „EBA“) obecné pokyny k sestavení prozatímních seznamů nejreprezentativnějších zpoplatněných služeb spojených s platebním účtem. Na základě těchto obecných pokynů sestaví členské státy národní terminologii a do září 2015 ji předloží Evropské komisi a EBA. Na základě národních prozatímních seznamů poté EBA připraví návrh regulačních technických norem, jež stanoví standardizovanou terminologii Unie, a do září 2016 předloží k přijetí tyto regulační technické normy Evropské komisi. Pojmy, které budou předmětem evropské standardizace, budou následně zařazeny do národních seznamů.

Mezitím bude Ministerstvo financí pracovat na přípravě legislativního návrhu, který bude jednotlivé články Směrnice transponovat. Směrnice stanoví povinnost přijmout a zveřejnit předpisy nutné k transpozici Směrnice do 18. září 2016.

Ministerstvo financí očekává, že v září 2015 bude text transpozičních ustanovení rozeslán do vnějšího připomínkového řízení a v listopadu 2015 by měl být předložen vládě ČR tak, aby bylo zajištěno dodržení termínu daného Směrnicí.

Při přípravě transpozičních právních předpisů využije Ministerstvo financí mj. závěry získané v rámci této konzultace. Dovolujeme si Vás tedy požádat o zaslání Vašich odpovědí na položené konzultační otázky a případných dalších připomínek či podnětů, a to na adresu **platebni.sluzby@mfcz.cz**, do dne **28. února 2015**.

Výsledky konzultace by měly být shrnuty a vyhodnoceny do poloviny dubna 2015.

Konzultační otázky

Následující text je rozdělen do několika tematických kapitol, v rámci kterých jsou vytyčeny konkrétní otázky, k jejichž zodpovězení konzultační materiál vyzývá. Kapitoly jsou obsahově shodné s kapitolami Směrnice. V závislosti na množství diskrečních oprávnění se každá kapitola člení na užší celky, jež odpovídají jednotlivým článkům Směrnice, případně dotčeným odstavcům uvedených článků. Po obecném uvedení do problematiky daného diskrečního oprávnění a shrnutí podstatných skutečností jsou nastíněny možné varianty řešení té které diskrece a následně položeny cílené konzultační otázky.

Kapitola I. – Předmět, oblast působnosti a definice

Článek 1 – Předmět a oblast působnosti

Předmětem Směrnice je podle čl. 1 odst. 1 a 2 transparentnost a porovnatelnost poplatků účtovaných spotřebitelům za jejich platební účty vedené v Unii (Kapitola II.), změny platebních účtů uvnitř členského státu (Kapitola III.), usnadnění přeshraničního otevírání platebních účtů (Kapitola III.) a právo otevřít si a používat platební účty se základními prvky (Kapitola IV.).

Článek 1 odstavec 4 – Působnost Směrnice

„Členské státy se mohou rozhodnout uplatňovat kapitolu IV i na jiné poskytovatele platebních služeb než úvěrové instituce.“

Na rozdíl od Kapitoly II. a III., které se podle čl. 1 odst. 3. uplatní na všechny poskytovatele platebních služeb, působnost Kapitoly IV. je podle čl. 1 odst. 4 zúžena jen na úvěrové instituce s tím, že členským státům je umožněno rozšířit tuto působnost na další poskytovatele platebních služeb.

Definice úvěrové instituce uvedená v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 vymezuje úvěrovou instituci jako podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných

splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet¹. Kromě úvěrových institucí jsou podle směrnice PSD poskytovateli platebních služeb též instituce elektronických peněz, poštovní žirové instituce, platební instituce a národní centrální banky².

Kromě úvodního ustanovení o všeobecném zákazu diskriminace při přístupu k platebním účtům je v Kapitole IV. zakotveno právo na přístup k základnímu platebnímu účtu. Toto právo v sobě zahrnuje právo otevřít si a používat takový platební účet, který umožňuje spotřebiteli využívat služby uvedené v čl. 17 odst. 1³. Bez ohledu na místo pobytu spotřebitele náleží toto právo každému spotřebiteli oprávněnému pobývat v Unii.

Nabízí se zde tedy otázka, zda vůbec, případně na jaké další poskytovatele platebních služeb by bylo vhodné působnost Kapitoly IV. rozšířit.

Otázky ke konzultaci

Otázka 1.1. Domníváte se, že by bylo žádoucí rozšířit oblast působnosti Kapitoly IV. i na další poskytovatele platebních služeb?

Otázka 1.1.1. Pokud ano, na jaké a z jakých důvodů?

Článek 1 odstavec 5 – Působnost Směrnice

„Členské státy se mohou rozhodnout neuplatňovat celou tuto směrnici nebo její části na subjekty uvedené v čl. 2 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU⁽¹⁾.“

V čl. 1 odst. 5 je odkazem na směrnici 2013/36/EU definována volitelná výjimka z působnosti Směrnice. Členským státům je umožněno rozhodnout se neuplatňovat Směrnici nebo její části na subjekty uvedené v čl. 2 odst. 5 směrnice 2013/36/EU. Těmito subjekty jsou v první řadě investiční podniky upravené směrnicí 2004/39/ES, centrální banky a poštovní žirové instituce.

¹ Čl. 4 odst. 1 bod 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013

² Čl. 1 odst. 1 PSD

³ „Členské státy zajistí, aby platební účet se základními prvky zahrnoval tyto služby:

- a) služby umožňující veškeré operace, které jsou vyžadovány pro otevření, vedení a zrušení platebního účtu;
- b) služby umožňující ukládání peněžních prostředků na platební účet;
- c) služby umožňující v Unii výběry hotovosti z platebního účtu u přepážky nebo pomocí bankomatu, který je možno využívat i mimo otevírací dobu úvěrové instituce;
- d) provádění těchto platebních transakcí v Unii:
 - i) inkasa;
 - ii) platební transakce uskutečňované platební kartou, včetně on-line plateb;
 - iii) úhrady, včetně trvalých příkazů, zadané na terminálech – jsou-li k dispozici –, u přepážek a v systému internetového bankovníctví příslušné úvěrové instituce.“

Dále jsou jimi specifické instituce jednotlivých členských států, jejichž vynětí si členské státy vyjednaly. ČR v tomto ohledu nemá žádnou takto vyňatou instituci.

V rámci této diskrece tedy připadá v úvahu vyloučit z působnosti Směrnice investiční podniky, poštovní žirové instituce či Českou národní banku. V této souvislosti považujeme za vhodné připomenout, že ve stávající legislativě je z uvedených subjektů subjektem oprávněným poskytovat platební služby pouze Česká národní banka⁴.

Je třeba zvážit, zda ČR této možnosti využije a rozhodne se neuplatňovat Směrnici či některou z jejích částí na uvedené subjekty.

Otázky ke konzultaci

Otázka 1.2. Doporučili byste vynětí některých z uvedených subjektů z působnosti Směrnice?

Otázka 1.2.1. Pokud ano, kterých subjektů by se vynětí mělo týkat a proč?

Otázka 1.2.2. Pokud ano, doporučili byste neuplatňovat na dotyčné subjekty celou Směrnici nebo jen některé části, případně jaké?

Článek 1 odstavec 6 – Působnost Směrnice

„Členské státy se mohou rozhodnout uplatňovat celou tuto směrnici nebo její části i na jiné platební účty než ty, které jsou uvedeny v prvním pododstavci.“

V souladu s recitálem 12 a podle čl. 1 odst. 6 se všechna ustanovení Směrnice aplikují na veškeré platební účty, prostřednictvím kterých je spotřebitelům umožněno provádět alespoň následující transakce:

- a) ukládání peněžních prostředků na platební účet;
- b) výběr hotovosti z platebního účtu;
- c) provádění a přijímání platebních transakcí, včetně úhrad, ve prospěch a od třetích stran.

Prvním z definičních znaků platebních účtů zahrnutých do oblasti působnosti Směrnice je povaha jejich majitele. Ustanovení Směrnice se v zásadě použijí pouze na platební účty spotřebitelů.

⁴ Poštovní žirové instituce mohou být podle Směrnice PSD poskytovateli platebních služeb, pokud jim to umožňuje národní právo. Český právní řád jim tuto možnost nedává.

Dalším definičním znakem věcného vymezení působnosti Směrnice jsou platební funkce spojené s platebním účtem. Při posuzování toho, zda se na konkrétní platební účet uplatní ustanovení Směrnice, je třeba vycházet ze skutečného obsahu platebních funkcí toho kterého platebního účtu. Je tedy možné, že např. spořicí účet, na jehož nejběžnější podobu se působnost Směrnice nevztahuje, umožňuje spotřebiteli každodenní provádění výše uvedených transakcí. V takovém případě se na něj ustanovení Směrnice aplikovat budou. Naopak existuje-li běžný účet, ze kterého není možné vybírat hotovost, nebude takový platební účet do oblasti působnosti Směrnice zahrnut.

Podle čl. 1 odst. 6 je členským státům umožněno rozšířit oblast působnosti Směrnice nebo jejích částí i na jiné než výše charakterizované platební účty. Nabízí se tedy otázka, zda je pro ČR dostačující uplatnění Směrnice pouze na spotřebitelské účty, či by bylo vhodné v tomto ohledu oblast působnosti rozšířit. Dále je žádoucí zvážit, zda by bylo vhodné a přínosné, aby se Směrnice, resp. některé její části vztahovaly i na platební účty s omezenějšími funkcemi, např. na takové, které neumožňují přijímání úhrad od třetích stran nebo ze kterých nelze vybírat hotovost.

Otázky ke konzultaci

Otázka 1.3. Domníváte se, že by bylo vhodné rozšířit oblast působnosti Směrnice i na jiné platební účty než platební účty spotřebitelů?

Otázka 1.3.1. Pokud ano, doporučujete uplatňovat na takové platební účty celou Směrnici nebo jen některé její části, případně jaké?

Otázka 1.4. Domníváte se, že by bylo vhodné rozšířit oblast působnosti Směrnice i na platební účty, které nabízí omezenější platební funkce než platební účty umožňující provádění transakcí vymezených v čl. 1 odst. 6 Směrnice?

Otázka 1.4.1. Pokud ano, účty s jakými konkrétními platebními funkcemi by měly být zahrnuty do působnosti Směrnice?

Otázka 1.4.1.1. Navrhujete uplatňovat na tyto platební účty s omezenějšími funkcemi celou Směrnici nebo jen některé její části, případně jaké?

Kapitola II. – Porovnatelnost poplatků spojených s platebními účty

Článek 3 odstavec 1 – Prozatímní seznam

„Členské státy sestaví prozatímní seznam nejméně deseti a nejvýše dvaceti nejreprezentativnějších zpoplatněných služeb spojených s platebním účtem, které jsou nabízeny na vnitrostátní úrovni alespoň jedním poskytovatelem platebních služeb.“

Směrnice ve svém základě v čl. 3 odst. 1 ukládá členským státům, aby každý z nich sestavil prozatímní seznam minimálně deseti a maximálně dvaceti nejreprezentativnějších zpoplatněných služeb, které jsou spojeny s platebním účtem a nabízeny alespoň jedním poskytovatelem platebních služeb na vnitrostátní úrovni. Členské státy v prozatímním seznamu zohlední zejména ty služby, které spotřebitelům vytvářejí nejvyšší náklady, a to jak celkové, tak jednotkové a dále vezmou v úvahu také ty služby, které jsou ve vztahu k platebnímu účtu spotřebiteli nejvíce využívány. Nejvyšší nákladové položky a nejvíce využívané služby pak členský stát začlení do prozatímního seznamu.

Do 18. září 2015 zašle každý členský stát příslušný prozatímní seznam Evropské komisi a EBA. EBA pak na základě shromážděných informací vypracuje standardizovanou terminologii pro ty bankovní služby, které jsou v členských státech nejrozšířenější. Po jejím dokončení bude terminologie vydána ve všech úředních jazycích Unie, tak, aby mohla být členskými státy využita pro finální úpravu seznamů, která bude bezodkladně, nejpozději však do tří měsíců ode dne vstupu standardizované terminologie Unie v platnost, zveřejněna. Směrnice ve svém čl. 3 odst. 4 stanovuje, že pro každou službu musí být v daném členském státě používán pouze jeden pojem, aby byl seznam pro spotřebitele jednoznačný, nezaměnitelný a srozumitelný.

Každé čtyři roky po zveřejnění konečné podoby seznamu jsou členské státy Unie povinny jej aktualizovat a případné změny nahlásit Komisi a EBA, které standardizovanou terminologii v případě potřeby aktualizují na unijní úrovni tak, aby spotřebitelům byly ze strany poskytovatelů platebních služeb poskytovány aktualizované pojmy.

Otázky ke konzultaci

Otázka 2.1. Vezmeme-li v úvahu kritéria nejvyšších nákladů pro spotřebitele a nejčastějšího

užívání, jaké služby si myslíte, že by při tvorbě prozatímního seznamu měly být zahrnuty do seznamu nejrepresentativnějších služeb?

Článek 5 odstavec 3 druhý pododstavec – Výpis poplatků

„Členské státy mohou stanovit, že se výpis poplatků poskytuje společně s informacemi požadovanými podle jiných unijních či vnitrostátních právních předpisů o platebních účtech a souvisejících službách, jsou-li splněny všechny požadavky uvedené v prvním pododstavci tohoto odstavce.“

Směrnice v čl. 5 odst. 3 ukládá poskytovatelům platebních služeb povinnost poskytnout spotřebitelům dokument výpis poplatků, a to bezplatně a alespoň jednou ročně. Výpis poplatků musí obsahovat všechny úrokové sazby a poplatky, které poskytovatel platebních služeb účtoval spotřebiteli za služby související s platebním účtem po dané období. Směrnice ponechává na členských státech možnost volby, zda bude výpis poplatků spotřebitelům poskytován samostatně nebo společně s dalšími informacemi, které jsou vyžadovány podle jiných unijních či vnitrostátních právních předpisů. Smyslem výpisu poplatků je umožnit spotřebitelům porovnat poplatky, které platí poskytovatelům.

Spotřebitel musí podle Směrnice PSD čl. 47 obdržet informaci o veškerých poplatcích za platební transakci.

Směrnice nařizuje poskytovatelům platebních služeb, aby ve výpisu poplatků používali standardizované pojmy uvedené v konečném seznamu nejrepresentativnějších služeb spojených se základním platebním účtem. Poskytovatel platebních služeb je povinen si se spotřebitelem dohodnout způsob, jakým bude spotřebiteli výpis poplatků poskytován. Papírová forma výpisu poplatků musí být spotřebiteli poskytnuta přinejmenším na jeho žádost.

Níže v čl. 5 odst. 2 je uvedena charakteristika informací, které musí výpis poplatků obsahovat.

Článek 5 odst. 2: *„Výpis poplatků musí obsahovat alespoň tyto informace:*

a) jednotkový poplatek účtovaný za každou službu a údaj o tom, kolikrát byla daná služba během příslušného období poskytnuta, a jestliže jsou služby součástí balíčku, poplatek účtovaný za tento balíček jako celek a údaj o tom, kolikrát byl poplatek za tento balíček během příslušného období účtován, a další poplatek za jakoukoli službu překračující počet zahrnutý v poplatku za balíček;

b) celkovou výši poplatků účtovaných během příslušného období za každou službu, za každý balíček poskytnutých služeb a za služby překračující počet zahrnutý v poplatku za balíček;

c) případnou úrokovou sazbu z přečerpání uplatňovanou u platebního účtu a případnou celkovou výši úroků účtovaných v souvislosti s přečerpáním během příslušného období;

d) případnou kreditní úrokovou sazbu uplatňovanou u platebního účtu a případnou celkovou výši úroků připsaných během příslušného období;

e) celkovou výši poplatků účtovaných za všechny služby poskytnuté během příslušného období.“

Níže v čl. 5 odst. 3 je specifikována forma a struktura výpisu poplatků.

Článek 5 odst. 3: „Výpis poplatků:

a) je prezentován a upraven tak, aby byl přehledný a snadno se četl, přičemž je použito písmo čitelné velikosti;

b) je přesný, nezavádějící a vyjádřený v měně platebního účtu nebo, se souhlasem spotřebitele a poskytovatele platebních služeb, v jiné měně;

c) obsahuje v horní části první strany nadpis „Výpis poplatků“ spolu se společným symbolem, aby se tento dokument odlišil od jiných dokumentů; a

d) je napsán v úředním jazyce členského státu, ve kterém je platební účet nabízen, nebo, se souhlasem spotřebitele a poskytovatele platebních služeb, v jiném jazyce.“

Otázky ke konzultaci

Otázka 2.2. Co si představujete pod pojmem „společně s“ uvedeným v diskreci?

Otázka 2.3. Považujete za vhodnější poskytovat dokument výpis poplatků dohromady s jinými informacemi nebo zvlášť jako samostatný dokument?

Otázka 2.3.1. V případě, že jste zvolili variantu poskytování výpisu poplatků dohromady s jinými informacemi, jaké informace si myslíte, že by bylo vhodné poskytovat společně s výpisem poplatků?

Otázka 2.4. Domníváte se, že Směrnice dává členským státům pravomoc stanovit, kolikrát ročně a v jakých časových intervalech má být výpis poplatků spotřebiteli poskytován?

Článek 7 – Srovnávací internetové stránky

V tomto článku Směrnice jsou stanoveny obsahové a provozní požadavky na srovnávací internetové stránky, jejichž bezplatnou dostupnost spotřebitelům musí členské státy zajistit.

Otázka 2.5. Jak si myslíte, že by ČR měla transponovat níže uvedenou diskreci v čl. 7 odst. 1 z hlediska právního řádu? Při vyjednávání Směrnice se objevily různé názory ze strany členských států, jakým způsobem přistoupit k transpozici dané povinnosti (akreditace, zákonný standard pro všechny srovnávací internetové stránky, provoz veřejným orgánem atd.).

Článek 7 odstavec 1 druhý pododstavec – Provozování srovnávacích internetových stránek

„Srovnávací internetové stránky mohou být provozovány soukromým subjektem nebo veřejným orgánem.“

Směrnice v čl. 7 odst. 1 po členských státech požaduje, aby spotřebitelé měli k dispozici bezplatný přístup alespoň k jedné nezávislé internetové stránce, která bude na vnitrostátní úrovni porovnávat poplatky účtované spotřebitelům přinejmenším za služby zahrnuté do konečného seznamu. Existence srovnávací internetové stránky umožní spotřebitelům snadno porovnávat ceny a příslušné podmínky u platebních účtů nabízených na trhu. Směrnice podle čl. 7 odst. 1 umožňuje členským státům volbu rozhodnout se, zda srovnávací internetové stránky budou provozovány soukromým subjektem nebo veřejným orgánem (Česká národní banka, Ministerstvo financí, Česká obchodní inspekce, popřípadě jiný veřejný orgán).

V současné době v ČR existují obdobné internetové stránky provozované soukromým subjektem. Aby tyto internetové stránky mohly být v budoucnu považovány za srovnávací internetové stránky, budou muset splňovat požadavky Směrnice. Níže v čl. 7 odst. 3 je uvedena charakteristika náležitostí, které musejí srovnávací stránky obsahovat.

Článek 7 odst. 3: *„Srovnávací internetové stránky vytvořené v souladu s odstavcem 1 musí:*

- a) být provozně nezávislé tím, že zajišťují, že se poskytovatelům platebních služeb dostane ve výsledcích vyhledávání rovného zacházení;*
- b) jasně uvádět své vlastníky;*

- c) stanovit jasná a objektivní kritéria, z nichž bude porovnání vycházet;
- d) používat jednoduchá a jednoznačná vyjádření a v příslušných případech standardizované pojmy obsažené v konečném seznamu uvedeném v čl. 3 odst. 5;
- e) poskytovat přesné a aktuální informace a uvádět čas poslední aktualizace;
- f) obsáhnout širokou škálu nabídek platebních účtů, jež pokrývá významnou část trhu, a v případě, že zobrazené informace nepředstavují úplný přehled trhu, zřetelné prohlášení v tomto smyslu předtím, než se výsledky zobrazí; a
- g) nabízet účinný postup pro nablášení nesprávných informací o zveřejněných poplatcích.“

Otázky ke konzultaci

Otázka 2.6. Preferujete provozování srovnávacích stránek zabezpečené soukromým subjektem nebo veřejným orgánem?

Otázka 2.6.1. V případě, že preferujete provozování srovnávacích stránek soukromým subjektem, jakým způsobem by měla ČR motivovat soukromé subjekty a jak by mělo být zabezpečeno financování a kontrola? Jak provozování soukromým subjektem zajistit legislativně?

Otázka 2.6.2. V případě, že preferujete provozování srovnávacích internetových stránek veřejným orgánem, navrhněte prosím konkrétní subjekt a způsob, jakým by provozování internetových stránek mělo být financováno.

Otázka 2.7. Jak by měla být právně vymezena osoba provozovatele srovnávacích internetových stránek?

Článek 7 odstavec 2 – Porovnávání dalších okolností

„Členské státy mohou vyžadovat, aby srovnávací internetové stránky uvedené v odstavci 1 porovnávaly i další okolnosti, jež určují úroveň služeb nabízených poskytovatelem platebních služeb.“

Členskými státy je podle čl. 7 odst. 2 Směrnice umožněno rozhodnout se, zda srovnávací internetové stránky budou porovnávat i další okolnosti související s nabízenými službami.

Otázky ke konzultaci

Otázka 2.8. Domníváte se, že by bylo vhodné, aby srovnávací internetové stránky porovnávaly i další okolnosti?

Otázka 2.8.1. Pokud ano, jaké další okolnosti související s úrovní nabízených služeb by měly být porovnávány? Prosím uveďte konkrétní příklady a zdůvodněte, proč si myslíte, že budou pro spotřebitele přínosné.

Článek 7 odstavec 4 – Informace o dostupnosti

„Členské státy zajistí, aby informace o tom, že jsou k dispozici internetové stránky splňující požadavky tohoto článku, byly dostupné on-line.“

Směrnice v čl. 7 odst. 4 členským státům nařizuje, aby informace o existenci srovnávacích internetových stránek byla zveřejněna on-line.

Otázky ke konzultaci

Otázka 2.9. Jak by měla ČR zabezpečit, z hlediska legislativy, aby spotřebitelé byli informováni o dostupnosti srovnávacích internetových stránek?

Otázka 2.10. Jakým způsobem by podle Vašeho úsudku měla být propagace financována?

Kapitola III. – Změna účtu

Článek 10 – Služba změny účtu

V čl. 10 Směrnice je upraven procesní postup provádění služby změny účtu. Služba změny účtu má spotřebitelům umožnit jednoduchý a časově nenáročný postup při změně účtu a tím jim usnadnit přechod od jednoho poskytovatele platebních služeb k jinému, resp. změnu druhu účtu v rámci téhož poskytovatele platebních služeb. Směrnice stanoví mj. povinnost převádějícího poskytovatele platebních služeb předat novému poskytovateli platebních služeb seznam trvalých příkazů, inkas, provést převod zbývajícího kladného zůstatku, apod. Členské státy se mohou v rámci diskrečních oprávnění od některých opatření upravujících tyto postupy odchýlit a zachovat si či nově ustanovit postupy vlastní.

Podle odstavců 2 až 6 tohoto článku se služba změny účtu uskutečňuje níže uvedeným způsobem. Proces je zahájen v okamžiku, kdy přijímající poskytovatel obdrží zmocnění od majitele, resp. všech majitelů daného účtu. Zmocnění musí být sepsáno v úředním jazyce členského státu nebo v jazyce, na němž se strany dohodnou. Tímto zmocněním poskytuje spotřebitel zvláštní souhlas jak převádějícímu, tak přijímajícímu poskytovateli provést jednotlivé úkoly předem stanovené ve zmocnění. Přijímající poskytovatel je povinen do dvou dnů od přijetí zmocnění požádat převádějícího poskytovatele o provedení úkolů označených ve zmocnění, jimiž mohou být:

- předání seznamu stávajících trvalých příkazů k úhradě a dostupných informací o povoleních k inkasu přijímajícímu poskytovateli, příp. též spotřebiteli;
- poskytnutí informací o opakujících se příchozích úhradách a o inkasech provedených na základě zmocnění k inkasu za posledních 13 měsíců;
- ukončení přijímání inkas a příchozích úhrad s účinkem ode dne určeného ve zmocnění, a to za předpokladu, že převádějící poskytovatel nemá systém umožňující automatické přesměrování příchozích úhrad a inkas;
- zrušení trvalých příkazů s účinkem ode dne určeného ve zmocnění;
- převedení případného zbývajícího kladného zůstatku na nový platební účet v den určený spotřebitelem;
- zrušení platebního účtu vedeného u převádějícího poskytovatele ke dni určenému spotřebitelem.

Do pěti pracovních dní po přijetí žádosti od přijímajícího poskytovatele, pokud tak bude uvedeno ve zmocnění, předá převádějící poskytovatel přijímajícímu poskytovateli seznam stávajících trvalých příkazů k úhradě a dostupné informace o povoleních k inkasu, na něž se má změna vztahovat, a poskytne dostupné informace o opakujících se příchozích úhradách a o inkasech provedených na základě zmocnění k inkasu. Ostatní povinnosti jemu uložené splní ve dny stanovené ve zmocnění.

Do pěti pracovních dní od obdržení požadovaných informací od převádějícího poskytovatele provede přijímající poskytovatel úkony stanovené ve zmocnění. Tímto způsobem může spotřebitel uložit přijímajícímu poskytovateli, aby zřídil požadované trvalé příkazy k úhradě a provedl nezbytné přípravy k přijímání inkasa a tyto úhrady a inkasa od určeného dne i prováděl, resp. přijímal. Den určený spotřebitelem ve zmocnění jako den, ke kterému mají být úkony provedeny, nesmí být dřívější než šestý pracovní den ode dne, kdy přijímající poskytovatel obdržel od převádějícího poskytovatele veškeré potřebné podklady.

Dále, je-li tak uvedeno ve zmocnění, je přijímající poskytovatel povinen poskytnout plátcům provádějícím opakující se příchozí úhrady a příjemcům využívajícím inkaso informace o platebním účtu spotřebitele a společně s touto informací jim předat též kopii zmocnění uděleného spotřebitelem. Spotřebitel se může rozhodnout, že bude dotčené plátce a příjemce informovat osobně. V takovém případě mu přijímající poskytovatel poskytne standardní dopisy obsahující údaje o platebním účtu a o počátečním datu určeném ve zmocnění.

Článek 10 odstavec 1 – Postup pro změnu účtu

„Členské státy mohou místo opatření uvedených v odstavcích 2 až 6 zavést nebo zachovávat jiná opatření:

a) je-li to zjevně v zájmu spotřebitele;

b) nevzniká-li tím pro spotřebitele žádná další zátěž a

c) proběhne-li změna účtu nejdéle v téže celkovém časovém rámci, jaký je uveden v odstavcích 2 až 6.“

V čl. 10 odst. 1 Směrnice je členským státům uložena povinnost zajistit, aby službu změny účtu zahajoval na žádost spotřebitele přijímající poskytovatel platebních služeb. Členské státy se mohou rozhodnout uplatňovat pro službu změny účtu opatření a postupy založené na jiných požadavcích než které jsou stanoveny v odstavcích 2 až 6 tohoto článku, je-li to v zájmu spotřebitele, nevzniká-li tím pro jiného spotřebitele žádná další zátěž a proběhne-li změna účtu

v témže celkovém časovém rámci, jaký je uveden v odstavcích 2 až 6. Tato diskrece byla přijata především kvůli členským státům, kde je služba změny účtu již zavedena.

Je tedy třeba odpovědět na otázku, zda postup pro poskytování této služby stanovený Směrnicí je vhodný pro aplikaci v právním prostředí ČR nebo je žádoucí jej stanovit zcela, příp. částečně odchylně. Přestože v ČR nejsou podmínky poskytování služby změny účtu dosud upraveny právními předpisy, a tedy žádnému z poskytovatelů neplyne povinnost tuto službu zajišťovat, většina bank působících na trhu platebních služeb přistoupila k tzv. Kodexu mobility klientů, jež stanoví procesní postup pro změnu banky. Banky, které k tomuto kodexu přistoupily, se na dobrovolné bázi zavázaly tyto postupy dodržovat a umožnit tak svým klientům snazší přestup k jiné bance.

Otázky ke konzultaci

Otázka 3.1. Domníváte se, že by bylo vhodné stanovit pro provádění služby změny účtu odlišný postup, než který je stanovený v čl. 10 odst. 2 až 6?

Otázka 3.1.1. Pokud ano, uveďte Vámi navrhovaný postup pro provádění služby změny účtu.

Otázka 3.1.2. Jak legislativně zajistit uplatňování alternativního postupu při změně účtu?

Článek 10 odstavec 2 čtvrtý pododstavec – Požadavky na formu zmocnění

„Členské státy mohou vyžadovat, aby zmocnění od spotřebitele bylo písemné a aby byla jeho kopie poskytnuta spotřebiteli.“

Nad rámec předchozí diskrece, která opravňuje členské státy ke stanovení vlastního postupu pro poskytování služby změny účtu, umožňuje Směrnice v čl. 10 odst. 2 členským státům volbu rozhodnout se, zda v situaci, když se spotřebitel rozhodne využít službu změny účtu, bude po spotřebiteli požadovat písemné zmocnění, jehož kopie mu bude poskytnuta. Při procesu změny účtu bude nezbytné, aby spotřebitel poskytl přijímajícímu poskytovateli platebních služeb zmocnění, které jej opravňuje na žádost spotřebitele zahájit službu změny účtu. Bude-li mít platební účet dva nebo více majitelů, zmocnění bude muset udělit každý z nich. Stanoví-li členské státy, že zmocnění bude vyžadováno písemně, bude žádoucí, aby bylo sepsáno v úředním jazyce, ve kterém je služba změny účtu na podnět spotřebitele zahajována nebo případně v jiném jazyce, na kterém se spotřebitel s přijímajícím poskytovatelem platebních služeb vzájemně dohodnou.

V souvislosti s tímto diskrečním oprávněním zůstává nadále otázkou, jakou právní jistotu o uděleném zmocnění bude mít převádějíci poskytovatel v případě, když přijímající poskytovatel od spotřebitele obdržel zmocnění k zahájení a provedení změny účtu v jiné než písemné formě, tedy např. telefonicky či ústně na pobočce, a nemá tedy možnost zmocnění písemně doložit.

Otázky ke konzultaci

Otázka 3.2. Domníváte se, že je žádoucí, aby ČR vyžadovala od spotřebitele při změně účtu písemnou formu zmocnění?

Otázka 3.2.1. Pokud ano, proč?

Článek 10 odstavec 4 písmeno b) – Požadavky na informování

„Členské státy mohou požadovat, aby převádějíci poskytovatel platebních služeb informoval plátce nebo příjemce o důvodech nepřijetí platební transakce;“

Obdobně jako předchozí diskreční oprávnění je v čl. 10 odst. 4 písm. b) poslední větě nad rámec generelního diskrečního oprávnění plynoucího z čl. 10 odst. 1 stanovena možnost členských států požadovat na převádějícím poskytovateli, aby v případě, že nevyužívá systém umožňující automatické přesměrování příchozích úhrad a inkas na převáděný účet a ve zmocnění je stanoven příkaz přestat k určitému datu přijímat příchozí úhrady a inkasa, informoval plátce úhrad a příjemce inkas, jejichž úhrady nebyly na účet přijaty, resp. z účtu uhrazeny, o důvodech nepřijetí platební transakce. Poskytovatel by tak byl vázán poskytovat služby plátcům, se kterými nemá žádný smluvní vztah, a to v důsledku již zaniklého smluvního vztahu s příjemcem. Je tedy na zvážení, zda by bylo přínosné takovouto informační povinnost převádějícímu poskytovateli stanovit či nikoliv. V této souvislosti vyvstává dodatečná otázka, zda je možné nepřipsat na existující účet příchozí platbu. Směrnice v čl. 10 odst. 4 písm. b) takový stav připouští.

Otázky ke konzultaci

Otázka 3.3. Domníváte se, že by v případě, kdy převádějíci poskytovatel přestane na základě zmocnění přijímat příchozí úhrady a inkasa na platební účet spotřebitele a nevyužívá systém umožňující automatické přesměrování příchozích úhrad a inkas, bylo vhodné uložit

převádějícímu poskytovateli povinnost informovat plátce úhrad a příjemce inkas o důvodech nepřijetí platební transakce?

Otázka 3.3.1. Pokud ano, jakým způsobem (procesně, v jaké lhůtě,...) by to mělo probíhat?

Otázka 3.4. Jakým způsobem zabezpečit, aby poskytovatel nepřipsal příchozí úhrady na existující platební účet? Dochází k tomu v některých situacích i dnes?

Článek 14 odstavec 1 druhý pododstavec – Informace o službě změny účtu

„Členské státy mohou požadovat, aby poskytovatelé platebních služeb poskytovali i jiné informace, včetně případných informací nezbytných k určení systému pojištění vkladů v Unii, jehož je poskytovatel platebních služeb členem.“

Směrnice členskými státy v čl. 14 odst. 1 ukládá povinnost zajistit, aby spotřebitelé požadující službu změny účtu od poskytovatelů platebních služeb obdrželi informace uvedené níže. Diskrece uvedená v čl. 14 odst. 1 druhém pododstavci členskými státy umožňuje rozhodnout, zda kromě informací uvedených v čl. 14 odst. 1, budou požadovat, aby poskytovatelé platebních služeb spotřebitelům poskytli i jiné informace, např. informace nezbytné k určení systému pojištění vkladů v EU, jehož je poskytovatel platebních služeb členem. V této souvislosti považujeme za vhodné uvést, že směrnice EP a Rady č. 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů v čl. 16 odst. 1 ukládá úvěrovým institucím povinnost poskytnout současným i případným budoucím vkladatelům informace potřebné k určení systémů pojištění vkladů, jichž jsou úvěrové instituce a jejich pobočky členy v rámci Unie. Tyto informace musí být vkladatelům poskytnuty před uzavřením smlouvy o vkladu. Přestože povinnost poskytnout informace o systému pojištění vkladů vyplývá ze směrnice č. 2014/49/EU, je třeba upozornit, že okamžik poskytnutí této informace podle směrnice č. 2014/49/EU se nutně nemusí shodovat s okamžikem poskytnutí informací podle čl. 14 odst. 1 Směrnice. Směrnice v čl. 14 odst. 2 stanovuje, že informace uvedené v čl. 14 odst. 1 musí poskytovatel spotřebiteli poskytnout na jeho žádost a mimo to musejí být spotřebitelům bezplatně k dispozici na papíře nebo jiném trvalém nosiči ve všech prostorách poskytovatele platebních služeb, které jsou spotřebitelům přístupné a taktéž musejí být kdykoliv dostupné v elektronické podobě na internetových stránkách poskytovatele platebních služeb.

Níže v čl. 14 odst. 1 jsou uvedeny informace o službě změny účtu, které musejí poskytovatelé platebních služeb poskytnout spotřebitelům

Článek 14 odst. 1: „Členské státy zajistí, aby poskytovatelé platebních služeb poskytli spotřebitelům tyto informace o službě změny účtu:

a) úlohy převádějícího a přijímajícího poskytovatele platebních služeb v každé fázi procesu změny účtu, jak jsou uvedeny v článku 10;

b) časový rámec pro dokončení jednotlivých fází;

c) případné poplatky účtované za změnu účtu;

d) veškeré informace, o jejichž poskytnutí bude spotřebitel požádán; a

e) postupy alternativního řešení sporů uvedené v článku 24.“

Kodex mobility klientů, blíže specifikovaný u čl. 10 odst. 1, stanovuje informace, které je spotřebitelům povinen původní a nový poskytovatel platebních služeb poskytnout. Informace, které musejí být spotřebiteli v rámci služby změny účtu poskytnuty, jsou následující: údaje o rozdělení činností nové a původní banky klienta, časový harmonogram procesu služby změny banky, případné poplatky spojené se službou změny účtu, které budou ze strany původní a nové banky případně účtovány. Výše uvedené informace spotřebitel obdrží na trvalém nosiči dat v případě, že jak původní, tak i nový poskytovatel platebních služeb je zapojen do Kodexu mobility.

Otázky ke konzultaci

Otázka 3.5. Domníváte se, že by ČR měla požadovat, aby poskytovatelé platebních služeb spotřebitelům poskytli i jiné informace o změně účtu než je uvedeno výše v čl. 14 odst. 1 bodech a) – e)?

Otázka 3.5.1. Pokud ano, které další informace by podle Vašeho úsudku měly být navíc uváděny? Uveďte prosím konkrétní příklady.

Otázka 3.6. Uveďte prosím, k jakému časovému okamžiku a jakou formou by měly být informace podle čl. 14 odst. 1 poskytnuty?

Kapitola IV. – Přístup k platebním účtům

Článek 16 – Právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky

Čl. 16 Směrnice zakládá právo spotřebitelů na základní platební účet, jehož vlastnosti jsou vymezeny v čl. 17. Na základě čl. 16 má každý spotřebitel oprávněně pobývajícím v EU právo otevřít si a používat základní platební účet. Členský stát je povinen vymezit okruh úvěrových institucí nabízejících tento platební účet. Dále je v tomto článku stanovena lhůta, dokdy je dotčená úvěrová instituce povinna otevřít základní platební účet, příp. bezplatně informovat o zamítnutí žádosti o platební účet. Zamítnutí žádosti může být provedeno jen ve vymezených případech.

Článek 16 odstavec 1 – Vymezení okruhu úvěrových institucí

„Členské státy zajistí, aby platební účty se základními prvky nabízely spotřebitelům všechny úvěrové instituce nebo takový počet úvěrových institucí, který je dostatečný, aby byl zajištěn přístup k nim pro všechny spotřebitele na jejich území a zabránilo se narušení hospodářské soutěže.“

Směrnice v čl. 16 odst. 1 členským státům nařizuje zajistit, aby základní platební účet nabízely všechny úvěrové instituce nebo alespoň takový počet z nich, aby byl zajištěn přístup pro všechny spotřebitele a nedošlo k narušení hospodářské soutěže. Zároveň členské státy musejí dohlédnout, aby základní platební účet nenabízely pouze ty úvěrové instituce, které poskytují platební účty s výhradně internetovým bankovníctvím.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.1. Jakým způsobem by podle Vašeho názoru měla být diskrece využita? Považujete za žádoucí, aby základní platební účet spotřebitelům nabízely všechny úvěrové instituce nebo pouze takový počet, který zajistí přístup pro všechny spotřebitele na daném území?

Otázka 4.1.1. Jakým způsobem vymezit okruh institucí, které zajistí přístup k základním platebním účtům pro všechny spotřebitele, a nenarušit hospodářskou soutěž? Jak by k danému vymezení měl přistoupit a jaká kritéria stanovit právní řád?

Článek 16 odstavec 2 druhý pododstavec – Prokazování skutečného zájmu

„Za podmínky, že plně dodrží základní svobody zaručené Smlouvami, mohou členské státy od spotřebitelů, kteří si chtějí na jejich území otevřít platební účet se základními prvky, požadovat, aby prokázali, že na jeho otevření mají skutečný zájem.“

Tímto ustanovením je členským státům udělena pravomoc zpřísnit podmínky výkonu práva na přístup k základnímu platebnímu účtu. Je třeba zhodnotit, zda by bylo žádoucí požadovat od spotřebitelů společně se žádostí o otevření základního platebního účtu též prokázání skutečného zájmu na jeho otevření. Pokud ano, bylo by nezbytné předem vyjasnit, jakým způsobem by prokazování takového zájmu mělo být posuzováno.

Toto diskreční oprávnění bylo do textu Směrnice včleněno na základě iniciativ některých členských států, které se obávaly možného zneužívání práva na volný přístup k základnímu platebnímu účtu. Obavy plynuly např. z možného zneužití účtu pro praní špinavých peněz, podvody atp. Na druhé straně, využití této diskrece může mít omezující dopad na volný pohyb osob a služeb zaručený Smlouvami.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.2. Domníváte se, že by bylo vhodné požadovat na spotřebitelích prokázání skutečného zájmu na otevření základního platebního účtu?

Otázka 4.2.1. Pokud ano, prosím uveďte konkrétní kritéria, která podle Vašeho úsudku považujete za rozhodná při posuzování toho, zda spotřebitel má či nemá skutečný zájem na otevření základního platebního účtu.

Otázka 4.2.1.1. Domníváte se, že by kritéria rozhodná pro prokazování skutečného zájmu měla být stanovena zákonem, nebo by měl být pojem „skutečný zájem“ vykládán aplikační praxí?

Otázka 4.2.1.2. Uveďte prosím, jak by měl být požadavek na prokázání skutečného zájmu dohlížen?

Článek 16 odstavec 5 první pododstavec – Zamítnutí žádosti o základní platební účet

„Členské státy mohou povolit úvěrovým institucím, které nabízejí platební účty se základními prvky, aby zamítly žádost o takový účet, pokud spotřebitel již má u některé úvěrové instituce, jež se nachází na jejich území, platební účet, jenž mu umožňuje využívat služeb uvedených v čl. 17 odst. 1, ledaže spotřebitel prohlásí, že byl vyrozuměn o chystaném zrušení svého platebního účtu.“

Směrnice v čl. 16 odst. 5 umožňuje členským státům volbu rozhodnout se, zda poskytnou úvěrovým institucím oprávnění zamítnout spotřebiteli žádost o platební účet, bude-li již mít platební účet u některé instituce v témže členském státě. Výjimka by nastala v situaci, když by spotřebitel obdržel vyrozumění o chystaném zrušení svého platebního účtu.

Čl. 16 odst. 5 druhý pododstavec opravňuje úvěrové instituce ověřit si, zda spotřebitel již má platební účet vedený u některé úvěrové instituce, která se nachází v témže členském státě. Je nezbytné, aby platební účet umožňoval služby uvedené v čl. 17 odst. 1. Směrnice umožňuje úvěrovým institucím spokojit se pro tento účel s čestným prohlášením podepsaným spotřebitelem.

Níže v článku 17 odst. 1 jsou uvedeny služby, které musí základní platební účet zahrnovat.

Článek 17 odst. 1: *„Členské státy zajistí, aby platební účet se základními prvky zahrnoval tyto služby:*

- a) služby umožňující veškeré operace, které jsou vyžadovány pro otevření, vedení a zrušení platebního účtu;*
- b) služby umožňující ukládání peněžních prostředků na platební účet;*
- c) služby umožňující v Unii výběry hotovosti z platebního účtu u přepážky nebo pomocí bankomatu, který je možno využívat i mimo otevírací dobu úvěrové instituce;*
- d) provádění těchto platebních transakcí v Unii:*
 - i) inkasa;*
 - ii) platební transakce uskutečňované platební kartou, včetně on-line plateb;*
 - iii) úbrady, včetně trvalých příkazů, zadané na terminálech – jsou-li k dispozici -;*
u přepážek a v systému internetového bankovníctví příslušné úvěrové instituce.“

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.3. Domníváte se, že by ČR měla úvěrovým institucím povolit, aby zamítly žádost o základní platební účet, má-li spotřebitel již platební účet v témže členském státě veden?

Otázka 4.3.1. Pokud ano, prosím uveďte, jak by podle Vašeho úsudku úvěrové instituce měly zjišťovat, zda spotřebitel již má platební účet v témže členském státě veden?

Článek 16 odstavec 6 – zamítnutí žádosti o základní platební účet

„Členské státy mohou stanovit omezený počet konkrétních dalších případů, v nichž může být úvěrová instituce povinna nebo oprávněna zamítnout žádost o platební účet se základními prvky. Tyto případy vycházejí z vnitrostátních právních předpisů platných na území daných členských států a jejich cílem je buď usnadnit spotřebitelům bezplatný přístup k platebnímu účtu se základními prvky na základě mechanismu podle článku 25, nebo zabránit tomu, aby spotřebitelé svého práva na přístup k platebnímu účtu se základními prvky zneužívali.“

Směrnice v čl. 16 odst. 6 umožňuje členským státům stanovit si omezený počet konkrétních případů, kdy bude úvěrová instituce oprávněna či povinna zamítnout žádost spotřebitele o základní platební účet. Konkrétní případy musejí vycházet z platných vnitrostátních právních předpisů na území příslušného členského státu. Jejich cílem je buď spotřebitelům usnadnit přístup k základnímu platebnímu účtu, nebo zabránit, aby právo na základní platební účet bylo ze strany spotřebitelů zneužíváno. Členské státy byly motivovány k zařazení této diskrece obavou ze zneužití práva na základní platební účet. Jako důvody pro odmítnutí byly uváděny např. hrubé chování spotřebitele ve vztahu k zaměstnancům úvěrové instituce, předchozí podvody atp.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.4. Považujete za vhodné, aby ČR stanovila další případy, kdy bude úvěrová instituce povinna nebo oprávněna zamítnout žádost o základní platební účet?

Otázka 4.4.1. Pokud ano, jaké další případy by podle Vašeho úsudku měly vést k zamítnutí žádosti o přístup k základnímu platebnímu účtu?

Článek 17 – Vlastnosti platebního účtu se základními prvky

V čl. 17 Směrnice jsou vymezeny definiční znaky základního platebního účtu.

Článek 17 odstavec 2 – Doplnkové služby k základnímu platebnímu účtu

„Členské státy mohou úvěrovým institucím usazeným na jejich území uložit povinnost poskytovat u platebního účtu se základními prvky doplňkové služby považované na základě zvyklostí na vnitrostátní úrovni za zásadní pro spotřebitele.“

Směrnice v čl. 17 odst. 2 umožňuje členským státům volbu rozhodnout se, zda úvěrovým institucím nařídí poskytovat doplňkové služby u základního platebního účtu. Doplnkové služby musejí být na vnitrostátní úrovni spotřebiteli považovány za zásadní.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.5. Domníváte se, že by ČR měla úvěrovým institucím uložit povinnost poskytovat k základnímu platebnímu účtu doplňkové služby?

Otázka 4.5.1. Pokud ano, jaké doplňkové služby by podle Vašeho úsudku měly být nabízeny k základnímu platebnímu účtu?

Článek 17 odstavec 6 – Minimální počet operací

„Pokud jde o služby uvedené v odst. 1 písm. d) bodech i) a ii) tohoto článku, a to pouze u transakcí uskutečňovaných kreditní kartou, a v odst. 1 písm. d) bodě iii) tohoto článku, mohou členské státy stanovit minimální počet operací, nad něž mohou úvěrové instituce teprve účtovat případné přiměřené poplatky uvedené v článku 18. Členské státy zajistí, aby tento minimální počet operací stačil k pokrytí osobních potřeb spotřebitele s ohledem na stávající chování spotřebitelů a obchodní zvyklosti. Poplatky účtované za operace nad minimální počet operací nesmějí být vyšší než poplatky placené podle obvyklé cenové politiky úvěrové instituce.“

Směrnice v čl. 17 odst. 6 umožňuje členským státům rozhodnout se, zda stanoví minimální počet operací, které budou v souladu s čl. 18 poskytovány bezplatně, resp. za přiměřený poplatek. Stanovený minimální počet musí stačit k pokrytí osobních potřeb spotřebitele s ohledem na obchodní zvyklosti a chování spotřebitelů v dotčeném členském státě. Poplatky, které budou úvěrové instituce spotřebitelům účtovat nad stanovený minimální počet operací, nesmějí být vyšší než poplatky, které spotřebitelé platí podle obvyklé cenové politiky úvěrové instituce. Minimální počet operací se bude vztahovat pouze na provádění těchto platebních transakcí v rámci Unie: inkasa, platební transakce uskutečňované kreditní kartou včetně on-line plateb, budou-li tyto transakce hrazeny kreditní kartou, dále úhrady včetně trvalých příkazů, které jsou zadány na terminálech, u přepážek a v systému internetového bankovníctví příslušné úvěrové instituce. Česká verze překladu není vzhledem k diskreci příliš srozumitelná, proto přikládáme anglickou verzi čl. 17 odst. 6⁵.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.6. Domníváte se, že by ČR měla u základního platebního účtu stanovit minimální počet operací, za které budou úvěrové instituce oprávněny účtovat přiměřený poplatek, a nad stanovený počet umožnit účtovat jakýkoli poplatek v souladu s obvyklou cenovou politikou dané instituce?

Otázka 4.6.1. Pokud ano, kolik transakcí by měl stanovený minimální počet zahrnovat? Případně jak daný počet stanovit legislativně?

Článek 17 odstavec 8 – Možnost přečerpání

„Aniž jsou dotčeny požadavky stanovené směrnicí 2008/48/ES, mohou členské státy úvěrovým institucím umožnit, aby na žádost spotřebitele poskytovaly u platebního účtu se základními prvky možnost přečerpání. Členské státy mohou u každé takové možnosti přečerpání vymezit maximální výši a maximální dobu trvání.“

Směrnice v čl. 17 odst. 8 umožňuje členským státům volbu rozhodnout se, zda umožní úvěrovým institucím, aby u základního platebního účtu na žádost spotřebitele poskytovaly možnost přečerpání. Rozhodnou-li se členské státy tuto diskreci využít, budou oprávněny stanovit dobu

⁵ „With respect to the services referred to in point (d)(i) of paragraph 1 of this Article, point d(ii) of paragraph 1 of this Article only as regards payment transactions through a credit card and point (d)(iii) of paragraph 1 of this Article, Member States may determine a minimum number of operations for which credit institutions can only charge the reasonable fees, if any, referred to in Article 18. Member States shall ensure that the minimum number of operations is sufficient to cover the personal use by the consumer, taking into account existing consumer behaviour and common commercial practices. The fees charged for operations above the minimum number of operations shall never be higher than those charged under the usual pricing policy of the credit institution.“

trvání a maximální výši přečerpání. Užití tohoto úvěrového produktu nesmí žádným způsobem omezovat nebo podmiňovat přístup k základnímu platebnímu účtu a jeho užívání.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.7. Domníváte se, že by ČR měla úvěrovým institucím umožnit, aby na žádost spotřebitele poskytovaly u základního platebního účtu možnost přečerpání?

Otázka 4.7.1. Pokud ano, měly by být stanoveny maximální lhůta a výše přečerpání? Jak je stanovit legislativně?

Článek 18 – Související poplatky

Čl. 18 Směrnice stanoví kritéria, která mají být dodržena při stanovení výše poplatků spojených se základním platebním účtem.

Článek 18 odstavec 1 – Výše poplatků

„Členské státy zajistí, aby úvěrové instituce nabízely služby uvedené v článku 17 bezplatně nebo za přiměřený poplatek.“

Čl. 18 odst. 1 zřejmě nepředstavuje diskreční ustanovení, což lze mimo jiné zdůvodnit jeho formulací a vztahem k čl. 18 odst. 4, který zabezpečuje existenci tzv. sociálních účtů vedle základního platebního účtu. O výkladu ustanovení však mohou nastat pochybnosti.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.8. Domníváte se, že uvedené ustanovení dává členskému státu možnost regulační volby mezi přiměřeným a nulovým poplatkem? Jaké důvody vás vedou k takovému výkladu?

Otázka 4.9. Domníváte-li se, že členský stát má možnost regulační volby, měl by platební účet se základními prvky být nabízený bezplatně nebo za přiměřený poplatek? Uveďte prosím relevantní důvody.

Směrnice v čl. 18 odst. 1 ukládá členským státům, aby zajistily, že úvěrové instituce budou služby uvedené v čl. 17 nabízet bezplatně nebo za přiměřený poplatek. Nedodrží-li spotřebitel závazky

stanovené v rámcové smlouvě, členské státy jsou povinny zabezpečit, aby poplatky, které budou spotřebiteli účtovány ze strany poskytovatele platebních služeb, byly přiměřené.

Oba výše zmiňované poplatky musejí být stanoveny s ohledem na vnitrostátní úroveň příjmů a průměrnou výši poplatků, kterou úvěrové instituce účtují za služby poskytované k platebním účtům v daném členském státě.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.10. Jakým způsobem by měl být v právním řádu stanoven přiměřený poplatek? Kdo a jak by jej měl stanovit?

Otázka 4.11. Jaký subjekt by podle Vašeho názoru měl dohlížet na dodržování povinnosti úvěrových institucí poskytovat služby bezplatně, resp. za přiměřený poplatek?

Článek 18 odstavec 4 – pravidla pro stanovení cen

„Aniž je dotčeno právo uvedené v čl. 16 odst. 2 a povinnost uvedená v odstavci 1 tohoto článku, mohou členské státy od úvěrových institucí požadovat, aby zavedly různé systémy pro stanovování cen v závislosti na úrovni bankovního začlenění spotřebitele, což umožní zejména výhodnější podmínky pro zranitelné spotřebitele bez bankovního účtu. V takových případech členské státy zajistí, aby spotřebitelům byla poskytnuta doporučení i náležitě informace o dostupných možnostech.“

Směrnice v čl. 18 odst. 4 umožňuje členským státům volbu rozhodnout se, zda po úvěrových institucích budou vyžadovat, aby zavedly odlišné systémy pro stanovení cen v závislosti na úrovni bankovního začlenění spotřebitele. Systémy poskytnou výhodnější podmínky zejména pro zranitelné spotřebitele bez bankovního účtu. Rozhodnou-li se členské státy stanovit zavedení odlišných systémů, úvěrové instituce musejí spotřebitelům poskytnout doporučení a informace o možnostech, které jsou pro ně dostupné.

Členské státy jsou oprávněny zavést odlišné systémy, nesmí být však dotčena povinnost, aby základní platební účty byly nabízeny všemi úvěrovými institucemi nebo alespoň takovým počtem z nich, který je dostatečný, aby zajistil přístup pro všechny spotřebitele v dotčeném členském státě a nedošlo k narušení hospodářské soutěže a zároveň bylo zajištěno, že základní platební účet nebude nabízen pouze těmi úvěrovými institucemi, které poskytují platební účty s výhradně internetovým bankovníctvím.

Mimo výše uvedené nesmí být zavedením odlišných systémů dotčena práva spotřebitelů, kteří oprávněně pobývají v Unii, včetně těch bez trvalého bydliště, žadatelů o azyl a spotřebitelů, kterým nebylo uděleno povolení k pobytu, avšak nelze je z právních či věcných důvodů vyhostit. Výše uvedené subjekty mají právo otevřít si a užívat základní platební účet u úvěrových institucí, které se nacházejí na území dotčeného členského státu a spotřebitelé mohou své právo uplatnit bez ohledu na místo pobytu.

Ustanovení bylo do textu vloženo na žádost států, které legislativně upravují přístup k tzv. sociálním účtům. Ustanovení má umožnit zachovat nebo zavést přístup k účtům pro osoby, které si nemohou dovolit platit přiměřený poplatek za základní platební účet.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.12. Uveďte, prosím, na základě čeho byste doporučili posuzovat úroveň bankovního začlenění spotřebitele.

Otázka 4.13. Domníváte se, že by bylo vhodné zavést odlišné systémy pro stanovení cen v závislosti na úrovni bankovního začlenění spotřebitele?

Otázka 4.13.1. Pokud ano, prosím uveďte, na jakou skupinu obyvatel by se měly vztahovat. Jak tuto skupinu legislativně vymezit?

Otázka 4.13.2 Pokud ano, jak by měl daný systém vypadat? Jaká přístupová kritéria a cenové mechanismy by měl uplatňovat?

Článek 19 odstavec 3 – Rámcové smlouvy a ukončení smlouvy

„Členské státy mohou stanovit omezený počet konkrétních dalších případů, v nichž může být rámcová smlouva o platebním účtu se základními prvky jednostranně ukončena úvěrovou institucí. Tyto případy musí vycházet z vnitrostátních právních předpisů platných na území daných členských států a jejich cílem je zabránit tomu, aby spotřebitelé zneužívali svého práva na přístup k platebnímu účtu se základními prvky.“

Článek 19 odst. 2: „Úvěrová instituce smí rámcovou smlouvu jednostranně ukončit, pouze pokud je splněna alespoň jedna z těchto podmínek:

a) spotřebitel platební účet záměrně využil k nezákonným účelům;

b) na platebním účtu nedošlo k žádným transakcím po více než 24 po sobě následujících měsících;

c) spotřebitel poskytl nepravdivé informace, aby získal právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky v případě, kdy by ho pravdivé informace ke vzniku tohoto práva neopravňovaly;

d) spotřebitel již nemá oprávněný pobyt v Unii;

e) spotřebitel si následně v členském státě, kde již má platební účet se základními prvky, otevřel druhý platební účet, který mu umožňuje využívat služeb uvedených v čl. 17 odst. 1.“

Směrnice v čl. 19 odst. 3 opravňuje členské státy stanovit omezený počet konkrétních případů, vyjma uvedených v čl. 19 odst. 2 písm. a) – e), kdy dojde k jednostrannému ukončení rámcové smlouvy o základním platebním účtu úvěrovou institucí. Konkrétní případy musejí vycházet z platných vnitrostátních právních předpisů na území příslušného členského státu. Jejich cílem je zabránit spotřebitelům, aby zneužívali práva na přístup k základnímu platebnímu účtu. Kritéria jsou stanovena obdobně jako při odmítnutí přístupu k základnímu platebnímu účtu. Cílem má být zabránění podvodům, agresivnímu chování klienta vůči zaměstnancům úvěrové instituce atp.

V této souvislosti přichází v úvahu například obecná úprava odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 2001 OZ, který stanovuje, že od smlouvy lze odstoupit, ujednájí-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon. Dále podle ustanovení § 2002 OZ je strana oprávněna od smlouvy bez zbytečného odkladu odstoupit, a to v případě, že druhá strana poruší smlouvu podstatným způsobem. Podstatným porušením je takové porušení povinnosti, kdy strana porušující smlouvu již při uzavírání smlouvy věděla nebo musela si být vědoma, že druhá strana by smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvíдалa.

Podmínky vypovězení rámcové smlouvy o platebních službách na území ČR upravuje také Zákon o platebním styku. Ustanovení § 96 odst. 1 stanovuje, že poskytovatel je oprávněn rámcovou smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou vypovědět pouze v případě, bylo-li to dohodnuto a výpovědní doba nesmí být kratší než 2 měsíce.

Ukončí-li úvěrová instituce smlouvu o základním platebním účtu na základě jednoho nebo více bodů uvedených v čl. 19 odst. 2 písm. b), d), e) a konkrétního případu podle čl. 19 odst. 3, úvěrová instituce je povinna spotřebitele informovat minimálně dva měsíce přede dnem, kdy ukončení nabude účinnosti, a to bezplatně a písemnou formou. Výjimkou bude pouze situace, bude-li to v rozporu s veřejným pořádkem nebo s cíli bezpečnosti dotčeného členského státu. Pokud úvěrová instituce ukončí smlouvu o základním platebním účtu v souladu s čl. 19 odst. 2 písm. a) nebo c), ukončení ihned nabývá účinnosti.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.14. Domníváte se, že je žádoucí stanovit další případy vyjma uvedených v písm. a)-e), které by mohly vést k jednostrannému ukončení smlouvy ze strany úvěrové instituce?

Otázka 4.14.1. Pokud ano, nastiňte, o jaké případy by se mělo jednat a proč? Argumenty, prosím, uveďte zejména s ohledem na obecnou právní úpravu odstoupení od smlouvy.

Článek 20 odstavec 1 - Obecné informace o základních platebních účtech

„Členské státy zajistí, aby byla přijata vhodná opatření ke zvýšení informovanosti veřejnosti o dostupnosti platebních účtů se základními prvky, jejich všeobecných cenových podmínkách, postupech, které je třeba dodržet pro uplatnění práva na přístup k platebnímu účtu se základními prvky, a metodách, jak získat přístup k postupům alternativního řešení sporů. Členské státy zajistí, aby byla opatření v oblasti komunikace dostatečná a dobře zacílena, zejména na zranitelné a mobilní spotřebitele a na spotřebitele bez bankovního účtu.“

Směrnice v čl. 20 odst. 1 ukládá členským státům, aby informovali veřejnost o dostupnosti základních platebních účtů, jejich cenových podmínkách a postupech, které je třeba uplatnit pro získání práva na přístup k základnímu platebnímu účtu. Také je nezbytné veřejnosti poskytnout informace o metodách vedoucích k získání přístupu k postupům alternativního řešení sporů. Členské státy musejí zajistit, aby opatření směřující ke zvýšení informovanosti veřejnosti byla dostatečná a zacílena zejména na mobilní, zranitelné a na ty spotřebitele, kteří nemají bankovní účet.

Směrnice ve svém čl. 20 odst. 2 členským státům nařizuje zajistit, aby úvěrové instituce poskytly spotřebitelům bezplatnou asistenci a informace, které se budou zaměřovat na vlastnosti nabízených základních platebních účtů, související poplatky a podmínky užívání platebního účtu. V poskytnutých informacích pro spotřebitele musí být jasně uvedeno, že koupě doplňkových služeb není podmiňující pro přístup k základnímu platebnímu účtu.

Otázky ke konzultaci

Otázka 4.15. Jaká vhodná konkrétní opatření by měla být přijata, aby došlo k zabezpečení

informovanosti o výše uvedených požadavcích?

Otázka 4.16. Jaký subjekt by podle Vašeho úsudku měl být zodpovědný za zabezpečení otázky informovanosti?

Otázka 4.17. Máte představu, kdo by měl financovat náklady spojené s informovaností spotřebitelů?

Kapitola V. – Příslušné orgány a alternativní řešení sporů

Článek 25 – Bezplatný přístup k základnímu platebnímu účtu

„Aniž je dotčen článek 16, mohou členské státy zřídít zvláštní mechanismus ke zajištění toho, aby spotřebitelé, kteří na jejich území nemají platební účet a byl jim odmítnut přístup k platebnímu účtu, za něž si úvěrová instituce účtuje poplatek, měli bezplatný a účinný přístup k platebnímu účtu se základními prvky.“

Tento článek umožňuje, aby nad rámec Směrnicí stanovených principů zavedly členské státy zvláštní postup pro bezplatný přístup k platebnímu účtu. Pokud členský stát tuto diskreci využije, bude mít spotřebitel v případě odmítnutí otevření zpoplatněného platebního účtu právo na bezplatný přístup k základnímu platebnímu účtu. Otázkou zůstává, jaké výhody pro spotřebitele může využití tohoto diskrečního oprávnění přinést. Z tohoto článku vyplývá, že pokud bude diskrece využita, může mít spotřebitel právo na bezplatný přístup k základnímu platebnímu účtu v případě, pokud nemá na území členského státu platební účet a zároveň pokud mu byl odmítnut přístup ke zpoplatněnému platebnímu účtu. Smysl daného ustanovení není zcela jasný, neboť důvody odmítnutí přístupu podle čl. 16 by se zřejmě uplatnily i zde a možnost sociální inkluze zabezpečuje čl. 18 odst. 4.

Otázky ke konzultaci

Otázka 5.1. Domníváte se, že je pro případ odmítnutí přístupu spotřebitele ke zpoplatněnému platebnímu účtu vhodné zavádět mechanismus pro bezplatný přístup k základnímu platebnímu účtu? Jaké výhody by ze zavedení mechanismu měly plynout?

Otázka 5.1.1. Jak by měl případně systém podle článku 25 fungovat?

Otázka 5.2. Jaký je podle Vašeho úsudku vztah mezi čl. 18 odst. 4 a čl. 25? Uveďte, prosím, zda a případně jakým způsobem by podle Vás mohly současně fungovat systémy pro stanovování cen podle čl. 18 odst. 4 a zvláštní mechanismus podle čl. 25.

Zkratky

V tomto konzultačním materiálu se rozumí:

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví
EU	Evropská unie
Komise	Evropská komise
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky
Směrnice PSD	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES
Směrnice 2008/48/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS

Pojmy

V tomto konzultačním materiálu jsou používány tyto pojmy:

členský stát	členský stát Evropské unie nebo jiný stát tvořící Evropský hospodářský prostor
platební účet	účet vedený na jméno spotřebitele, který slouží k provádění platebních transakcí
poskytovatel platebních služeb	osoba, která je oprávněna poskytovat platební služby (banky, zahraniční banky a zahraniční finanční instituce, spořitelní a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, platební instituce, zahraniční platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, ČNB)
přečerpání	úvěrová smlouva uzavřená mezi poskytovatelem platebních služeb a spotřebitelem, která umožňuje spotřebiteli čerpat smluvně stanovenou výši peněžních prostředků, která přesahuje aktuální zůstatek na jeho účtu
předsmuvní informace	informace, které by měl spotřebitel obdržet od poskytovatele platebních služeb v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy
spotřebitel	každá fyzická osoba, která uzavírá smlouvu s poskytovatelem nebo vydavatelem nebo s nimi jinak jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti anebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání
úvěrová instituce	je podle článku 4 odst. 1 Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.